

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 4ης Οκτωβρίου 2018 *

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Άρθρο 15 – Παραπομπή σε δικαστήριο που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση – Πεδίο εφαρμογής – Άρθρο 19 – Εκκρεμοδικία»

Στην υπόθεση C-478/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Cluj (πολυμελές πρωτοδικείο του Cluj, Ρουμανία) με απόφαση της 17ης Ιουλίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Αυγούστου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

IQ

κατά

JP,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, E. Levits, A. Borg Barthet (εισηγητή), M. Berger και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικά από τον R. H. Radu καθώς και από τις C. M. Florescu και R. Mangu, στη συνέχεια από τον C. R. Canțar καθώς και από τις C. M. Florescu και R. Mangu,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την D. Calciu,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της IQ και του JP σχετικά, μεταξύ άλλων, με την άσκηση της γονικής μέριμνας για τα τρία τέκνα τους, κατόπιν του διαζυγίου τους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 του κανονισμού 2201/2003 έχουν ως εξής:

«(12) Οι κανόνες αρμοδιότητας που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού περί γονικής μέριμνας επιλέγονται υπό το πρίσμα του συμφέροντος του παιδιού, ειδικότερα δε του κριτηρίου της εγγύτητας. Αυτό σημαίνει ότι κατά πρώτο λόγο θα πρέπει να είναι αρμόδια τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις μεταβολής της διαμονής του παιδιού ή ύστερα από συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.

(13) Ο παρών κανονισμός επιτρέπει στο αρμόδιο δικαστήριο, κατ' εξαίρεση και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, να παραπέμπει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, εφόσον αυτό είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση. [...]»
- 4 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, σε αστικές υποθέσεις που αφορούν:

[...]

β) την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας.»
- 5 Το άρθρο 2, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

Ο όρος “δικαστήριο” καλύπτει όλες τις αρχές των κρατών μελών που έχουν διεθνή δικαιοδοσία για τα ζητήματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού σύμφωνα με το άρθρο 1».

- 6 Το κεφάλαιο II, τμήμα 1, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση γάμου. Στο ως άνω τμήμα 1, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, το οποίο επιγράφεται «Γενική δικαιοδοσία», προβλέπει τα εξής:

«Δικαιοδοσία για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους:

- α) στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται:

[...]

- η συνήθης διαμονή του εναγομένου, [...]

[...]».

- 7 Το κεφάλαιο II, τμήμα 2, του ως άνω κανονισμού προβλέπει, στα άρθρα 8 έως 15, σύνολο κανόνων σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας.

- 8 Το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής.

2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.»

- 9 Το άρθρο 12 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Παρέκταση αρμοδιότητας», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία η αρμοδιότητα ασκείται βάσει του άρθρου 3, για να αποφασίσουν για μια αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου των συζύγων, είναι αρμόδια για οιοδήποτε ζήτημα σχετικά με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με την αίτηση αυτή, εφόσον

- α) τουλάχιστον ένας από τους συζύγους ασκεί τη γονική μέριμνα του παιδιού

και

- β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από τους συζύγους και από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και είναι προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

2. Η αρμοδιότητα που ασκείται κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 1 παύει όταν

- α) είτε η απόφαση η οποία δέχεται την αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου ή την απορρίπτει καθίσταται τελεσίδικη·

- β) είτε, σε περίπτωση κατά την οποία μια διαδικασία σχετικά με τη γονική μέριμνα εκκρεμεί ακόμη κατά την ημερομηνία η οποία προβλέπεται στο στοιχείο α', όταν μια απόφαση σχετικά με τη γονική μέριμνα καθίσταται τελεσίδικη·

γ) είτε, στις περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται στα στοιχεία α' και β', όταν η διαδικασία έχει περατωθεί για άλλους λόγους.»

10 Κατά το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003, με τίτλο «Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση»:

«1. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τ[ο] δικαστήρι[ο] κράτους μέλους που έχ[ει] δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης μπορεί, αν κρίνει ότι δικαστήριο άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει ιδιαίτερη σχέση είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση ή μέρος της υπόθεσης και εφόσον αυτό εξυπηρετεί το ύψιστο συμφέρον του παιδιού:

- α) να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως ή μέρους αυτής και να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν ενώπιον του δικαστηρίου αυτού του άλλου κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 4, ή
- β) να καλέσει δικαστήριο ενός άλλου κράτους μέλους να ασκήσει τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με την παράγραφο 5.

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται

- α) ύστερα από αίτηση ενός των μερών, ή
- β) με πρωτοβουλία του δικαστηρίου, ή
- γ) ύστερα από αίτημα του δικαστηρίου ενός άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει στενό σύνδεσμο, σύμφωνα με την παράγραφο 3.

Η παραπομπή δεν μπορεί όμως να γίνεται με πρωτοβουλία του δικαστηρίου ή ύστερα από αίτημα του δικαστηρίου ενός άλλου κράτους μέλους εκτός εάν γίνεται δεκτή τουλάχιστον από ένα εκ των μερών.

3. Θεωρείται ότι το παιδί έχει στενό σύνδεσμο με ένα κράτος μέλος, κατά την έννοια της παραγράφου 1, εάν

- α) αφότου επιλήφθηκε το δικαστήριο, κατά την έννοια της παραγράφου 1, το παιδί έχει αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- β) το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- γ) το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους, ή
- δ) ο ένας των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- ε) η διαφορά αφορά τα μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του παιδιού η οποία βρίσκεται στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους.

4. Το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας ορίζει προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να επιληφθούν τα δικαστήρια του άλλου κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Εάν τα δικαστήρια δεν επιληφθούν εντός αυτής της προθεσμίας, το δικαστήριο που επιλήφθηκε πρώτο εξακολουθεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 14.

5. Το δικαστήριο αυτού του άλλου κράτους μέλους μπορεί, εφόσον αυτό, λόγω των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως, είναι προς το συμφέρον του παιδιού, να κηρύξει εαυτό αρμόδιο εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων αφότου επελήφθη της υποθέσεως σύμφωνα με την παράγραφο 1, στοιχείο α' ή β'. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο. Σε αντίθετη περίπτωση, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο εξακολουθεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 14.

6. Τα δικαστήρια συνεργάζονται για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου είτε απευθείας είτε μέσω των κεντρικών αρχών που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 53.»

- 11 Το επιγραφόμενο «Κοινές διατάξεις» τμήμα 3 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το άρθρο 19, με τίτλο «Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές», το οποίο ορίζει, στις παραγράφους 2 και 3, τα εξής:

«2. Εάν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας ενός παιδιού, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

3. Όταν διαπιστωθεί η δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, κάθε δικαστήριο που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο διάδικος που άσκησε τη σχετική αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα μπορεί να ασκήσει την αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.»

Το ρουμανικό δίκαιο

- 12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το άρθρο 448, παράγραφος 1, σημείο 1, του Codul de procedură civilă română (ρουμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας) προβλέπει ότι οι πρωτόδικες αποφάσεις που αφορούν τη γονική μέριμνα είναι εκτελεστές. Επιπλέον, σύμφωνα με τη ρουμανική δικονομία, οι πρωτόδικες δικαστικές αποφάσεις περί γονικής μέριμνας εξαφανίζονται μόνον εφόσον γίνει δεκτή σχετική έφεση.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 13 Ο JP και η IQ απέκτησαν από τον γάμο τους τρία τέκνα τα οποία διαμένουν μαζί με τη μητέρα τους στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 2012.
- 14 Στις 26 Νοεμβρίου 2014, η IQ άσκησε ενώπιον του Judecătoria Cluj-Napoca (μονομελούς πρωτοδικείου του Cluj-Napoca, Ρουμανία) αγωγή διαζυγίου κατά του συζύγου της, JP, ο οποίος διαμένει στο Florești (Ρουμανία). Η ενάγουσα ζήτησε επίσης από το Judecătoria Cluj-Napoca (μονομελές πρωτοδικείο του Cluj-Napoca) να αναθέσει αποκλειστικά σε αυτήν την άσκηση της γονικής μέριμνας των τριών ανήλικων τέκνων τα οποία απέκτησαν από τον γάμο τους, να ορίσει ότι θα διαμένουν με την ίδια και να υποχρεώσει τον JP να καταβάλλει διατροφή για τη συντήρηση και την εκπαίδευσή τους.
- 15 Ο JP άσκησε ανταγωγή με την οποία ζήτησε να εκδοθεί απόφαση συναινετικού διαζυγίου ή, επικουρικώς, απόφαση διαζυγίου λόγω κοινής υπαιτιότητας, να ανατεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας των τριών τέκνων τα οποία απέκτησαν από τον γάμο τους και στους δύο γονείς από κοινού και να ρυθμιστεί η επικοινωνία με τα τέκνα.

- 16 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 28ης Σεπτεμβρίου 2015, το Judecătoria Cluj-Napoca (μονομελές πρωτοδικείο του Cluj-Napoca) ερεύνησε τη δικαιοδοσία του και έκρινε εαυτό αρμόδιο για την εκδίκαση της υποθέσεως. Δεδομένου ότι οι διάδικοι συμφώνησαν να ζητήσουν τη λύση του γάμου τους με συναινετικό διαζύγιο, το εν λόγω δικαστήριο διαπίστωσε ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις για να αποφανθεί επί του συγκεκριμένου αιτήματος. Ως εκ τούτου, εξέδωσε απόφαση συναινετικού διαζυγίου και διαχώρισε το αίτημα εκδόσεως αποφάσεως διαζυγίου από τα παρεπόμενα αιτήματα, των οποίων συνέχισε την εξέταση, ορίζοντας δικάσιμο για τη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 17 Με πολιτική απόφασή του, το Judecătoria Cluj-Napoca (μονομελές πρωτοδικείο του Cluj-Napoca) δέχθηκε εν μέρει την αγωγή της IQ και την ανταγωγή του JP, διέταξε την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας των τριών τέκνων που απέκτησαν από τον γάμο τους, όρισε ως τόπο διαμονής των τέκνων την κατοικία της IQ, όρισε το ποσό της διατροφής που ο JP όφειλε να καταβάλλει για τα τέκνα και ρύθμισε την επικοινωνία του πατέρα με αυτά.
- 18 Στις 7 Σεπτεμβρίου 2016, τόσο η IQ όσο και ο JP άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Tribunalul Cluj (πολυμελούς πρωτοδικείου του Cluj, Ρουμανία).
- 19 Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, η IQ ζητεί να ανατεθεί αποκλειστικά σε αυτήν η άσκηση της γονικής μέριμνας και να ρυθμιστεί με πιο περιοριστικό τρόπο η επικοινωνία του πατέρα με τα τέκνα. Από την πλευρά του, ο JP ζητεί να διευρυνθεί η επικοινωνία αυτή.
- 20 Στις 26 Δεκεμβρίου 2016, η IQ προσέφυγε ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birmingham [ανώτερου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου (δικαστήριο οικογενειακών διαφορών), Birmingham, Ηνωμένο Βασίλειο], με αίτημα να διαταχθούν ασφαλιστικά μέτρα κατά του JP. Στις 3 Ιανουαρίου 2017, η IQ ζήτησε επίσης από το δικαστήριο αυτό να αποφανθεί επί της επιμέλειας των τέκνων και να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες της ασκήσεως του δικαιώματος του JP για προσωπική επικοινωνία με αυτά.
- 21 Την ίδια ημέρα, το εν λόγω δικαστήριο διέταξε ασφαλιστικά μέτρα με τα οποία απαγόρευσε τη διαμονή των τέκνων με τον πατέρα έως την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της υποθέσεως αυτής. Στις 2 Φεβρουαρίου 2017, το ίδιο δικαστήριο ζήτησε επίσης από το αιτούν δικαστήριο να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του επί της υποθέσεως στο μέτρο που, με τη συγκατάθεση των γονέων, η κατοικία των τέκνων βρίσκεται στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 22 Με διάταξη της 6ης Ιουλίου 2017, το High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birmingham [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου (δικαστήριο οικογενειακών διαφορών), Birmingham] ζήτησε από το ρουμανικό δικαστήριο να του παραπέμψει την υπόθεση δυνάμει του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003, επειδή κατά την κρίση του ήταν το κατά την έννοια της διατάξεως αυτής δικαστήριο που ήταν σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση, δεδομένου ότι, τουλάχιστον από το 2013, τα τρία περί ων πρόκειται τέκνα είχαν τη συνήθη διαμονή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, και τούτο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των ρουμανικών δικαστηρίων.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, εν προκειμένω, το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η παραπομπή εκδικάζει κατ' έφεση την υπόθεση και ότι ήδη υφίσταται πρωτόδικη απόφαση.
- 24 Διερωτάται ποια θα είναι η τύχη της πρωτόδικης αυτής αποφάσεως, δεδομένου ότι αυτή είναι σύμφωνα με το άρθρο 448, παράγραφος 1, σημείο 1, του ρουμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας κατ' αρχήν εκτελεστή, υπό την έννοια ότι, ενόσω δεν έχει εξαφανιστεί, ο JP δύναται να απαιτήσει την εκτέλεσή της.
- 25 Πλην όμως, αν το αιτούν δικαστήριο οφείλει να παραπέμψει την υπόθεση στο High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birmingham [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου (δικαστήριο οικογενειακών διαφορών), Birmingham] βάσει

του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003, δεν θα έχει τη δυνατότητα να αποφανθεί επί των εφέσεων της IQ και του JP, με αποτέλεσμα η πρωτόδικη απόφαση να εξακολουθήσει να ισχύει σύμφωνα με τον ρουμανικό κώδικα πολιτικής δικονομίας.

- 26 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Tribunalul Cluj (πολυμελές πρωτοδικείο του Cluj) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αναφέρεται η έκφραση “τ[ο] δικαστήρι[ο] κράτους μέλους που έχ[ει] δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης” η οποία περιέχεται στο άρθρο 15 [του κανονισμού 2201/2003] τόσο στα δικαστήρια που επιλαμβάνονται της υποθέσεως σε πρώτο βαθμό όσο και στα δευτεροβάθμια δικαστήρια; Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν η υπόθεση μπορεί, βάσει του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003, να παραπεμφθεί σε δικαστήριο που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση σε περίπτωση που το έχον δικαιοδοσία δικαστήριο από το οποίο ζητείται να παραπέμψει την υπόθεση είναι δευτεροβάθμιο, ενώ το δικαστήριο που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση είναι πρωτοβάθμιο.

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ποια τύχη πρέπει να επιφυλάξει στην πρωτόδικη απόφαση το έχον δικαιοδοσία δικαστήριο το οποίο παραπέμπει την υπόθεση σε δικαστήριο που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 27 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι χαρακτηριστικό της περιπτώσεως της κύριας δίκης είναι ότι η διεθνής δικαιοδοσία τόσο του ρουμανικού δικαστηρίου όσο και του δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου θεμελιώνεται στον κανονισμό 2201/2003.
- 28 Πράγματι, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι τα ρουμανικά δικαστήρια, κατόπιν έρευνας της διεθνούς δικαιοδοσίας τους, έκριναν ότι ήταν αρμόδια δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, ενώ το δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου που επελήφθη δεύτερο θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του όσον αφορά τη γονική μέριμνα στο άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003, δεδομένου ότι τα τρία τέκνα έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου διαμένουν με τη μητέρα τους από το 2012.
- 29 Ως εκ τούτου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών του, προς απάντηση των υποβληθέντων ερωτημάτων πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι έχει εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία τα δικαστήρια των δύο εμπλεκόμενων κρατών μελών έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της ουσίας της υποθέσεως δυνάμει των άρθρων 8 και 12 του κανονισμού αυτού.
- 30 Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει διεθνή δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υποθέσεως έχει τη δυνατότητα να παραπέμψει όλη ή συγκεκριμένο μέρος της υποθέσεως σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει ιδιαίτερη σχέση, εφόσον, αφενός, το τελευταίο είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση και, αφετέρου, έτσι εξυπηρετείται το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.
- 31 Το ως άνω άρθρο 15, που περιλαμβάνεται στο τμήμα 2 του κεφαλαίου II του κανονισμού 2201/2003 όπου θεσπίζεται μια δέσμη κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας για τις υποθέσεις γονικής μέριμνας, προβλέπει έναν ειδικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας ο οποίος εισάγει παρέκκλιση από τον γενικό

κανόνα του άρθρου 8 του ίδιου κανονισμού, όπου ορίζεται ότι αρμόδια να εκδικάζουν την ουσία τέτοιων υποθέσεων είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 29).

- 32 Κατά συνέπεια, το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 επιτρέπει την παραπομπή συγκεκριμένης υποθέσεως σε δικαστήριο κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο του οποίου τα δικαστήρια έχουν κανονικά διεθνή δικαιοδοσία, εφόσον όμως, όπως καθίσταται σαφές στην αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού, αφενός, πληρούνται ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις και, αφετέρου, γίνεται μόνον κατ' εξαίρεση (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 47).
- 33 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 επιτρέπει στο δικαστήριο το οποίο έχει κανονικά διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση υποθέσεων γονικής μέριμνας, είτε βάσει του γενικού κανόνα του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού είτε λόγω παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 12 του κανονισμού, να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του, ως προς όλη ή συγκεκριμένο μέρος της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, υπέρ δικαστηρίου το οποίο δεν έχει μεν κανονικά διεθνή δικαιοδοσία, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση θεωρείται ότι είναι σε «θέση να κρίνει καλύτερα» την υπόθεση αυτή.
- 34 Για τον καθορισμό του δικαστηρίου που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα συγκεκριμένη υπόθεση, πρέπει ιδίως να προσδιοριστεί το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει «ιδιαιτερή σχέση» (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 50).
- 35 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχει τέτοια ιδιαίτερη σχέση σε δεδομένη υπόθεση, πρέπει να ελεγχθούν τα στοιχεία τα οποία απαριθμούνται εξαντλητικώς στο άρθρο 15, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως ε', του κανονισμού 2201/2003. Επομένως, αποκλείονται εκ προοιμίου από τον μηχανισμό παραπομπής οι υποθέσεις στις οποίες λείπουν τα στοιχεία αυτά (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 51).
- 36 Πλην όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν συντρέχει κανένα από τα στοιχεία τα οποία απαριθμούνται στην ως άνω διάταξη ως προς την επίμαχη περίπτωση στην υπόθεση της κύριας δίκης στην οποία τα παιδιά είχαν και εξακολουθούν να έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, που είναι το κράτος μέλος με το οποίο πρέπει να διαπιστωθεί αν υπάρχει ιδιαίτερη σχέση.
- 37 Ειδικότερα, το στοιχείο που προβλέπεται το άρθρο 15, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού 2201/2003, κατά το οποίο πρέπει «το παιδί [να] είχε τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος», αφορά κατ' ανάγκην περίπτωση όπου το παιδί είχε, αλλά δεν εξακολουθεί πλέον να έχει, τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος με το οποίο πρέπει να διαπιστωθεί αν υπάρχει ιδιαίτερη σχέση.
- 38 Επιπλέον, τα στοιχεία τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 15, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού πιστοποιούν –αν όχι ευθέως, τουλάχιστον κατ' ουσίαν– την εγγύτητα μεταξύ του παιδιού και ενός κράτους μέλους άλλου από εκείνο του οποίου τα δικαστήρια έχουν, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, ή του άρθρου 12 του εν λόγω κανονισμού, διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της υποθέσεως (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 52).
- 39 Κατά συνέπεια, το κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 δικαστήριο άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει ιδιαίτερη σχέση και το οποίο είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση δεν μπορεί να είναι το δικαστήριο που έχει κανονικά διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της ουσίας της υποθέσεως βάσει των άρθρων 8 ή 12 του εν λόγω κανονισμού.

- 40 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία τα δικαστήρια των δύο κρατών μελών έχουν διεθνή δικαιοδοσία να κρίνουν επί της ουσίας δυνάμει των άρθρων 8 ή 12 του εν λόγω κανονισμού.
- 41 Αντίθετη ερμηνεία, καταρχάς, θα προσέκρουε στη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης, η οποία υπενθυμίστηκε στη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως και εκφράζεται σαφώς τόσο στην αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού 2201/2003 όσο και στο ίδιο το γράμμα του άρθρου 15 του κανονισμού αυτού, να προσδώσει στον προβλεπόμενο στο άρθρο αυτό μηχανισμό παραπομπής εξαιρετικό χαρακτήρα.
- 42 Εν συνεχεία, υπενθυμίζεται ότι στα κεφάλαια II και III του κανονισμού 2201/2003 περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, κανόνες οι οποίοι διέπουν τη διεθνή δικαιοδοσία, καθώς και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν τη γονική μέριμνα, και οι οποίοι αποσκοπούν στην προστασία της ασφάλειας δικαίου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, *Mikołajczyk*, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 43 Πλην όμως, αν γινόταν δεκτή ερμηνεία σύμφωνα με την οποία το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 επιτρέπει την παραπομπή υποθέσεως ακόμη και στην περίπτωση μη συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της διατάξεως αυτής, θα θίγονταν οι κανόνες κατανομής της διεθνούς δικαιοδοσίας που θεσπίζει ο κανονισμός αυτός και, κατά συνέπεια, θα υπονομευόταν η επίτευξη του σκοπού προστασίας της ασφάλειας δικαίου τον οποίο επιδιώκει ο νομοθέτης της Ένωσης.
- 44 Τέλος, η ερμηνεία αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, να καταστήσει άνευ αντικείμενου το άρθρο 19, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού το οποίο αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του ενδεχομένου διεθνή δικαιοδοσία για διαφορά γονικής μέριμνας να έχουν δικαστήρια διαφόρων κρατών μελών.
- 45 Πράγματι, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι, εάν έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας ενός παιδιού, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.
- 46 Εν προκειμένω, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως. Κατά συνέπεια, το High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birmingham [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου (δικαστήριο οικογενειακών διαφορών), Birmingham], το οποίο επελήφθη δεύτερο, οφείλει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως την ενώπιόν του διαδικασία μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.
- 47 Ως προς το ζήτημα αυτό, όπως ήδη αναφέρθηκε στη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο, κατόπιν έρευνας της διεθνούς δικαιοδοσίας του, έκρινε ότι είχε αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 12 του κανονισμού 2201/2003. Εντούτοις, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται να εξακριβώσει αν η αρμοδιότητά του έχει παύσει κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού.
- 48 Καθόσον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, παρέλκει η απάντηση των ερωτημάτων που αφορούν την ερμηνεία των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου αυτού.
- 49 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία τα δύο επιληφθέντα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να κρίνουν επί της ουσίας δυνάμει των άρθρων 12 και 8, αντιστοίχως, του κανονισμού αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία τα δύο επιληφθέντα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να κρίνουν επί της ουσίας δυνάμει των άρθρων 12 και 8, αντιστοίχως, του κανονισμού αυτού.

(υπογραφές)